U svakoj je državi njezina veličina, uključivo, svekoliki prirodni resursi, hardware, a njezini građani su software. Kao što znamo jedino je bitno znanje, software, koje je u stanju učinkovito aktivirati prirodne resurse, hardware. Hrvatskoj tepamo nazivajući je Lijepa naša. S pravom. Odista je teško naći na tako malom prostoru toliko različitosti. Često se govori kako je Hrvatska bogom dana zemlja. Navedena tvrdnja nameće pitanje: zašto ljudi napuštaju zemlju koja je tako lijepa? Osim mehaničkog odljeva, koje se ubrzava, prirodni je prirast nedovoljan da, usprkos produljenju doživljenja, „pokrije“ broj umrlih. Za razliku od poslovnih ciklusa, kretanje broja stanovnika je dugoročno i, prema tome, ima dugoročne učinke pa je potrebita strateška politika.

Welfare state se temelji na intergeneracijskoj solidarnosti. Socijalna odgovornost svoje polazište ima u obitelji. Nije se slučajno govorilo kako velik broj djece osigurava mirnu starost starijim članovima. Tako je bilo. Tako danas više nije. Razoren institut obitelji imperativno nameće državi da preuzme socijalnu brigu za stare i nemoćne. Razaranjem nacionalne države i transformacijom iste u tržišnu državu smanjuju se mogućnosti socijalne skrbi. Konkurentnost postaje i ostaje primarnom zadaćom svake države. To je posebno vidljivo u okviru EU gdje je uspostavljeno jedinstveno tržište. Bivše tzv. socijalističke su zemlje u posebno teškom položaju. Restauracija kapitalizma, tržišnog načina privređivanja, u pravi plan stavlja profit. Profit je konačna mjera alokativne funkcije kapitala. Da bi se održala investicijska aktivnost kapitalu, bez obzira na domaći ili strani, valja podilaziti kapitalu. To je stvarnost koju valja jasno reći građanima Lijepe naše. Početak restauracije sveo se na privatizaciju proizvodnih kapaciteta koja je završila u velikoj preraspodjeli bogatstva – od društvenog u privatno. Konzumerizam, nikad dovoljno potražnje, podržan je internacionalizacijom bankarskog sustava. Nisko zaduženi građani stimulirani su da kreditima povećaju svoju potrošnju u sadašnjosti ne vodeći brigu o budućnosti. Zato sam sa suradnicima napisao biblioteku – Osobne financije. U tome je Lijepa naša ostvarila „sjajan“ rezultat. Danas imamo četvrtinu stanovništva koje žive ispod granice siromaštva. Kreditiranje potrošnje rezultiralo je dramatičnim rastom uvoza i zatvaranjem postojećih instaliranih proizvodnih kapaciteta u zemlji. Nadmoćna inozemna konkukrencija smanjila je kreditni rejting gospodarstva koji je istovremeno postao katalizator ubrzanog „odumiranja“ domaćeg gospodarstva. Kratko rečeno, umjesto da se kreditira zapošljavanje i osuvremenjivanje nacionalnih kapaciteta, kreditirali smo otvaranje radnih mjesta u inozemstvu. Da li nam je netko drugi kriv za tu i takvu politiku. Jasno da nije. Sami smo si krivi za događeno.

Međutim, sve razvijene zemlje imaju problema s intergeneracijskom solidarnošću. One koje su razvijene (suficit platne bilance) daleko lakše financiraju socijalne potrebe ugroženog dijela građana, a one manje razvijene (deficit platne bilance) iz dana u dan mogu osigurati sve manje javnih socijalnih dobara svojim socijalno ugroženim građanima. Da bi se „opstalo“ dodatno se individualiziraju Â društveni socijalni programi. U slučaju velikog dohotka per capita to i nije neki problem. Razvijenima je i dalje problem velike štednje i nedovoljne potražnje (zato predlažu penalizaciju osobnog bogatstva – npr. oporezivanje imovine). U nerazvijenim zemljama

individualizacija rizika uvijek i svuda predstavlja tempiranu socijalnu bombu.

Nemogućnost da se reproducira radna snaga zbog niskih plaća sugerira da se, na jedinstvenom europskom tržištu, traži zaposlenje na drugim mjestima gdje je moguće osigurati reprodukciju radne snage. Odlazak mladih (koji bi u slučaju intergeneracijske solidarnosti morali pomoći starijima i nemoćnima kako bi osigurali to isto pravo za sebe sutra) naglo presijeca lanac intergeneracijske solidarnosti. Razvijene zemlje nudeći veće plaće osiguravaju svoj sustav intergeneracijske solidarnosti - Â bar za neko vrijeme. Politika razvijenih zemalja ide dalje i „mami“ cjelokupne mlade obitelji kako bi nadoknadili svoj demografski manjak. U konačnici, nije mudrost ustvrditi, manje razvijene zemlje neće moći osigurati minimum socijalne zaštite, s jedne strane, a, s druge strane, gospodarstvo će i dalje nazadovati. Ode EU fondovima samo su politička interpretacija kako će nas „tuđa ruka počešati“ što se nikad i nigdje nije dogodilo.

Prema tome, demografsko stanje u Lijepoj našoj nije ništa drugo osim sintetičke dijagnoze stanja hrvatskog društva. Naša promašena politika piše račune budućim generacijama koje će morati „ispravljati“ naše grijehe – ako kojim slučajno ostanu u Lijepoj našoj. Za političare to nije problem jer mandat traje četiri godine i s pravom tvrde kako nije moguće probleme, koji su se kumulirali desetljećima, riješiti u jednom mandatu. Zato traže novi mandat jer će, „možeš misliti“, oni a ne oporba donijeti blagostanje.

Nama trebaju državnici kako bi rekonstruirali društveni sustav imajući u vidu ograničenja i šanse. To političari, s kratim vremenskim horizontom, neće učiniti. Prisutni populizam u Lijepoj našoj valja identificirati kao poziv na anarhiju. Populizam, na žalost, postaje popularan. Pri tome, valja reći kako populizam znači put jedino u anarhiju. Grčka politička scena se je promijenila zahvaljujući populistima. To grcima nije donijelo olakšanje. Što više danas im je standard daleko manji. Kapital odnos ima svoju filozofiju i valja je prepoznati i poštivati i to ne radi kapital odnosa već kako bi povećali svoje blagostanje. Blagostanje u Lijepoj našoj, nemojmo se zavaravati, znači manji broj socijalno ugroženih građana.

Iako očekujete da spomenem Zaprešić i njegova gradonačelnika to ovaj put neću učiniti. Gradsko vijeće grada Zaprešića podržava politiku gospodina gradonačelnika a to je samo po sebi dijagnoza stanja; sljepilo koje donosi kratkoročne benefite u raspodjeli gradskog kolača. Spavaonica bila i ostala.